СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 58. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 11. марта, 1924.

VOL. XXXII. — No. 58. — Jersey City, N. J., Tuesday, March 11, 1924. — THREE CENTS

ВИБУХ У КОПАЛНИ ЗАХОПИВ ПОНАД СОТКУ РОБІТНИКІВ

СОЛТ ЛЕЙК СИТІ, Юта, 8. марта. — В копалні вугля, що належить до Юта Фюел Ко. наступив підземний вибух ґазів. Вибух завалив проступ до підземних хідників та зробив ратункову роботу майже неможливою. Коли прокопано хідники, богато людий з ратункових відділів зачадилися ґазом так, що їх зараз треба було відставити до шпиталів.

НЕ МАЮТЬ НАДІЇ НА ВРАТОВАННЄ ЗАХОПЛЕНИХ ВИБУХОМ

КЕСЕЛ ҐЕЙТ, Юта, 9. марта. — Ратункові відділи найшли нині тіла 28 майнерів, що були під землею в час вибуху ґазів. Всі вони були сильно звуглені.

На основі сього відкриття ратункові відділи роблять заключення, що других 145 майнерів уже певно неживі.

Мимо сього ратункові відділи ведуть свою роботу далі. Ратункові праці поступають дуже поволи, бо вибух мусів бути дуже сильний і завалив обвалами доступи до підземних хідників.

РЕЗОЛЮЦІЯ ЗА ЗНИЖЕННЄМ ПОДАТКУ СЕЙЧАС НЕ МОЖЕ ПЕРЕЙТИ

ВАШІНҐТОН, 8. марта. — Навіть загорільші прихильники признали, що резолюція за сейчасовим зниженнєм податку о 25 процентів не має надії на ухвалення перед 15. марта. Дехто з її прихильників каже, що ся резолюція се лишень підступ уряду.

НАФТЯРІ МАЛИ ПОМАГАТИ МЕКСИКОВИ

ВАШІНҐТОН ,8. марта. — Підчас переслухання свідків у сенатовім комітеті, що веде слідство в справі нафтових надужить, піднесено проти нафтярів закид, що вони своїми грішми піддержували недавну революцію в Мексико та що вони купували для повстанців оружа та пачкували його до Мексика мимо заборони американського уряду.

Сенатовий комітет так зацікавився сим закидом, що він зараз почав розсліджувати сей закид.

ДОВКОЛА НАФТИ

ВАШІНҐТОН, 9. марта. — Американський уряд зацікавився дуже поголосками про відкритте покладів нафти в Голяндії та слідить докладно, на стільки правди є в сих чутках.

ЗА БОНУС ДЛЯ ЖОВНІРІВ

ВАШІНҐТОН, 8. марта. — Комітет для приходів в палаті послів рішив предложити повній палаті такий проект бонусового закона, який зводить виплату в готівці майже на ніщо. Після нього проекту кождий ветеран великої війни мавби право дістати або обезпечення на випадок смерти або дістати сейчас на руку суму 50 долярів.

ПРОТИ ДІТОЧОЇ ПРАЦІ

ВАШІНҐТОН, 9. матра. — Комітети для закона про діточу працю мають покінчити сього тижня свою працю над проєктами та предложити палатам проекти введення в цілих Злучених Державах закона проти вживання дітий у фабриках.

ВІДПЕКУЄТЬСЯ КЛЕНА

ВАШІНҐТОН, 9. марта. — Сенатор Рід публично заявляє, що поголоски про нього, що буцімто він злучився з Ку-Клакс-Кленом, є неправдиві та що їх ширять його вороги.

ПОЧИНАЮТЬ ВИКОНУВАТИ СТАРІ „СИНІ ЗАКОНИ"

Поліція 13 громад нюджерзького повіту Гудсону дістала приказ предложити урядови імена всіх осіб, що не перестерігають давних „синіх законів", що забороняють всяку роботу та забаву в неділю. Поліція за одну неділю зібрала та предложила судови близько 20,000 випадків нарушення „синіх законів". В одному Джерзи Ситі поліція назбирала 3,610 осіб, що не зважали на сі закони.

Суспільність жде з немалою цікавостю судових росправ за сі проступки.

БОРОТЬБА АКТОРІВ

НЮ ЙОРК, 9. марта. — Товариство акторів виступило проти акції театральних підприємців та зажадало признання юнії в усіх театрах Ню Йорку. Збори заявили, що коли підприємці не признають юнії, актори вийдуть на страйк з днем покінчення обовязуючої сили теперішнього контракту, себто з днем 1. червня.

ПРОГИБИЦІЯ ЗА ОДИН ДЕНЬ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 8. марта. — Як подає уряд публичного здоровля, за один нинішний день допущено до місцевих шпиталів 24 людий, затроєних домашним алькоголем.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

НЮ ЙОРК, 9. марта. — Заходом демократичної партії та Американського Комітету Рівности відбулися тут в Карнеґі Гол великі збори протестуючі проти нового іміґраційного проекту, котрий має обмежити іміґрацію полудново- та східно-европейських народів на користь північно- і західно-европейських.

На зборах промовляли судя Черчил, редактор Мекдоналд, конґресмен Дикштайн, Перлман та Керю і рабін Степан Вайс. Суддя Черчил говорив, що проект не перейде. Конґресмен Керю заявив, що такі проекти лишень розбуджують расові ненависти в Америці, а рабін Вайс говорив, що говорення про висшість північних рас сє байка та показував на те, що південні народи дали світови біблію та відкрили Америку, до якої тепер північні раси хочуть їх виключити.

ДОВКОЛА РЕЛІҐІЙНОЇ БОРОТЬБИ.

НЮ ЙОРК, 9. марта. — Одно велике підприємство, виробляюче радіові прилади, відказало модерністам дати дозвіл на реліґійні відчити при помочи радія.

ПИНШО ЯКО КАНДИДАТ НА ПРЕЗИДЕНТУРУ.

Пенсилвенійського ґубернатора Пинша вважають кандидатом на уряд президента Злучених Держав або з рамени републиканської партії або з рамени третої партії, яка ще повстане.

СМЕРТЬ ПІДЧАС ПРОПОВІДИ.

В пенсилвенійськім місті Алтуні помер підчас проповіди до дітий священник місцевої айриської католицької церкви Еґан. Він впав коло вівтаря хорий на удар серця, і помер, заким його донесено до дому.

ПРИГОДА ЛЕТУНА.

Двох військових летунів, літаючих на військовім літаку, над містом Помптон Лейкс, в Ню Джерзі, були примушені скоро злетіти на землю. Літак пустився стрілою на одну фарму, вдарив в дім, розбив дві комнати, здер дах з кухні, мало не вбив 90-літньої матери властителя фарми та, вилетівши з дому, зарився в гній в городі. Літак розбився на дребезґи, а оба летуни вийшли без найменчого задраснення.

ЗА ЗЛУКОЮ АНҐЛІЇ И ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

В одній презбитеріянській церкві в Ню Йорку виголосив прибувший з Анґлії проповідник промову, в котрій заявився за політичною злукою Анґлії та Злучених Держав у одну державу.

СКІЛЬКИ ФОРД ЗАРОБИТЬ У 1934 РОЦІ?

На Вол стріті кажуть, що денні доходи короля автомобілів Форда в 1934 році виноситиме на день 1 міліон долярів. Тепер уже виносить його денний заробок $200,000, а все майно досягає $800,000,000. Фордови тепер 60 літ. В 1922 р. сконстатовано, що Фрд має на кождому самоході 25 процент зиску.

ЧЛЕН АНҐЛІЙСЬКОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ СЕМІ — ДИРЕКТОРОМ КІНА.

Льорд Люіс Мавнтбейтен е директором кіна. А саме він має нагляд над кіном, яке уладжено взірцево на покладі военного кружляка „Ревендж". Льорд Мавнтбейтен одушевлений своїми обовязками кінового директора і вже так обзнакомлений з фільмовою бранжею, що понайбільше особисто закуповує фільми й то по випробуванню.

ШОВІНІЗМ В ПОЛЬСЬКИХ ШКОЛАХ.

Польське міністерство розіслало до польських шкіл обіжник, на основі якого до скавтових орґанізацій можуть належати тільки Поляки. Деякі дирекції вже послухали наказу міністерства і виключили зі скавту Жидів.

КРУПП ЗАКУПОВУЄ НАЙБІЛЬШІ ЕСПАНСЬКІ ФАБРИКИ.

Як звідомляють із Барсельони, підписав Круппів секретар угоду, силою якої німецьке підприємство Крупп переймає найстаршу фабрику технічних приладів у Еспанії „La Maquinistra Terestre y Maritima". Фабрика основана 1855 року. Переймає також корабельну фабрику Кардона. Оба підприємства є в Барцельоні над самим побережжам.

Німеччина дасть технічний персонал, а еспанські фінансові підприємства дадуть капітали для розбудови фабрик і збільшення продукції згаданих підприємств. Фірма Крупп дасть припоручення, щоби там у тих фабриках виконувати роботи, які на основі версайського договору заборонені в Німеччині. Будуватимуть кораблі для німецько-південно-американської плавби й льокомоти дя еспанських залізниць. В Макіністрі зайнятих тепер є 900 робітників, а капітал виносить 800 тисяч анґлійських фунтів. Угоду з Круппом приняли тамошні промислові кола з великим вдоволенням, бо найде працю богато безробітних, яких тепер в Еспанії богато.

ПРАЦЯ КНИГОСПІЛКИ.

Київська філія Книгоспілки друкує в лютім ось які книжки: Дорошкевич: Підручник історії української літератури; Чепига: Практична трудова педаґоґіка; Леся Українка: І. і ІІ. томи; із дитячої літератури Жюль Верн — „Витівка доктора Окса"; з педаґоґіки цілу серію праць проф. Ананіна та Скіцького, що вийдуть в 5-ти книжках, розміром по 20 аркушів; із серії політичної економії: Богданов— Короткий курс економічної науки; та із ґеольоїї: Тупіковський — Катастрофи всесвіту та землі, розміром в 5 аркушів.

М. ЛУЦКЕВИЧ ГРОМАДЯНИНОМ РАД. УКРАЇНИ.

ХАРКІВ, 3. лютого. — Марко Луцкевич вніс прохання на руки голови Центр. Вик. Комітету Рад. України, в якому домагається признання права громадянства на Рад. Україні. Прохання узгляднено.

ТАКИ ДО УКРАЇНИ.

Недавно скликано в Добрянку, городнинського повіту Чернигівської губернії зїзд відпоручників 37 сіл, які влада хотіла прилучити до гомельської ґубернії. Відпоручники одноголосно заявились за приналежностю до України, мотивуючи се тим, що хоча наслідком русифікації і говорять вони по російське, то всетаки почувають себе Українцями. Делеґати домагались також переміни шкіл на українські.

НІМЕЦЬКІ ЗАЛІЗНИЦІ И ПОЧТИ ПЕРЕХОДЯТЬ У ПРИВАТНІ РУКИ.

„Пті Парізіян" пише, що Німецький Гіпотечний Банк переймає адміністрацію державних залізниць. Також адміністрація німецьких почт поробила заходи, щоби одержати позичку у приватних фінансових підприємств. Так залізниці й почта в Німеччині— пише „Пті Парізіен" переходять у приватні руки.

ТЕАТРАЛЬНІ ВИСТАВИ В СТАРИННІЙ КАРТАҐІНІ.

В староримськім амфітеатрі в Картаґіні в цвітні ц. р. уладжують театральні клясичні вистави. Вистави дає Товариство Приятелів Картаґіни в Парижі. Цей театр тепер у руїнах; його відреставрують. В репертуарі є м. и. такі твори: Еврипіда „Гекабе", Софокля „Король Едий", „Езоп", Боваля, „Брітаннік" Расіна. Гратимуть ці песи артисти „францускої комедії".

ПУАНКАРЕ НЕВДОВОЛЕНИЙ З ПЛЯНУ ФІНАНСОВОЇ ВІДБУДОВИ НІМЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 9. марта. — Премієр Пуанкаре невдоволений з пляну комісії знавців під проводом Американця Доса задля фінансової відбудови Німеччини.

Він каже, що коли за німецькі і заграничні гроші оснується в Голяндії німецький банк для видачі нових повновартних німецьких банкнотів, то Франція буде домагатись, щоби також ухвалено міжнародню позичку на сплату для Франції німецьких „военних відшкодовань". Се одинокий певний спосіб для ратовання франка від загибелі.

ПУАНКАРЕ ГРОЗИТЬ СЕНАТОВИ

ПАРИЖ, 9. мтарта. — Премієр Пуанкаре загрозив сенатови, що як негайно не прийме законопроекту про підвисшенне податків, який вже приняла палата послів, так він уступить, бо не знає тепер іншого способу для ратовання франка перед упадком. Сенат імовірно прийме проект закона з маленькою зміною.

РАТУЮТЬ ФРАНКА

ПАРИЖ, 9. марта. — Нині відбулась в Елізійській палаті нарада під проводом президента Франції Мільрана, в якій взяли участь премієр Пуанкаре, міністер скарбу Лястейрі і ґубернатор французького державного банку Робіно.

На нараді порішено, як ратувати французького франка перед упадком. Правительство готове на найострійші заходи, щоби здержати спадок франка.

ПРОТИ БУНТУ В ІРЛЯНДСЬКІЙ АРМІЇ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 9. марта. — Ірляндський міністер війни Молкагі видав наказ до армії, в якому згадує про збунтованне двох афіцирів проти влади і остерігає армію перед бунтами.

Се видав він з приводу увязнення ґенерала Тобіна і полковника Далтона за участь у приготуванню військового бунту, який плянували републиканці проти влади правительства Ірляндської Вільної Держави.

ЗА СВОБОДУ СЛОВА В ОКУПОВАНІЙ НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 9. марта. — З приводу надходячих виборів до німецького парляменту німецьке правительство звернулось до влад окупантів у Ренщині і Рурщині, щоби згодились на свободу слова і преси підчас виборчої аґітації.

Окупанти склонні згодитись під деякими засторогами.

НІМЕЦЬКА ПОСОЛКА НЕ ХОЧЕ ВЖЕ КАНДИДУВАТИ

БЕРЛІН, 9. марта. — Німецька посолка Катерина фон Огаймб заявила, що не буде кандидувати при нових виборах до паляменту, бо зневірилась у теперішню політику в Німеччині. Вона каже, що в Німеччині тепер забогато партійности і нерозумна боротьба проти републики. Вона ще вірить у провідництво розумних мущин, але хоче працювати для зорґанізовання женщин в політичну силу, аби вони могли кравше боротись за політичну свободу в Німеччині.

БАВАРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПЕРЕПРОШУЄ ПАПУ РИМСЬКОГО

МІНХЕН, столиця Баварії, 9. марта. — Баварське правительство висдало на руки тутешнього апостольського делеґата монсіньора Пачеллі перепрошенне з приводу виступів ґенерала Людендорфа проти папи римського.

Правительство заявляє, що сі напади були безосновні і несправедливі.

ВІЙНА ЕСПАНЦІВ В МАРОКУ

МАДРИД, столиця Еспанії, 9. марта. — З Марока повідомляють, що там ведуться завзяті бої між тубильцями й Еспанцями. На полі бою в Парі Еспанці перемогли Ріфіян, з яких згинуло там 300.

НАПАД НА СТІННЕСА

БЕРЛІН, 9. марта. — Тутешній дневник Дайтшес Таґеблят виступив остро проти Стіннеса за се, що він викинув зі своеї ґазети Дойтше Альґемайне Цайтунґ оголошенне про книжку, яку видав Американець Генрі Форд п. з. „Міжнародній Жид".

Ґазета каже, що і Стіннес є під командою міжнародньої жидівської орґанізації.

НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ СПІР ІДЕ ПЕРЕД РАДУ ЛІҐИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 9. марта. — Завтра зачнеться зібранне Ради Ліґи Народів. На зібранне приїхали вже: Британець лорд Пармур; Італіянець Саляндра; Чех др. Едвард Бенеш; і Швед Гальмар Брантінґ.

Рада має вирішити справу німецько-польського спору про признанне горожанських прав Німцям під Польщею, у якій досі між обома сторонами не прийшло до порозуміння. Крім того Рада займеться теж справою позички і фінансової контролі для Угорщини й імовірно іменує Американця В. П. Дж. Ґардинґа фінансовим комісарем для Угорщини.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ УРЯДОВЦІ В ЗЕРКАЛІ

МОСКВА, 9. марта. — Большевицький суд засудив Александра Краснощекова (бувшого адвоката Александра Тобельсона з Шикаґо), бувшого премієра сибірської републики і президента большевицького банку, за грошеві надужиття на шість літ тяжкої вязниці. Його брата і спільника в надужиттях Якова на три роки вязниці. Прочі спільники Тобельсона одержали по рокови і два роки тюрми.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ФРАНЦУЗЬКА ПОЛІТИКА Й ФРАНК.

За послідних кілька тижнів світ оглядав поважне зниженне вартости французьких гроший. Французький франк деколи підносився, але на загал він постійно йшов у долину, поки остаточно не втратив в порівнанню зі заграничними грішми понад одну пяту частину своеї вартости.

Така втрата вартости мусіла викликати поважне вражіння не лишень у фінансових, але й політичних кругах Франції. Банкирі й уряд кинулися на випередки ратувати франка, обпукувати його груди й жолудок, шукати за причиною недуги, за гніздищем його хороби.

Оголосили нарешті банкирі й політики свою діяґнозу. Проголосили, що франк занедужав через заграничну інтриґу. Мовляв, вороги Франції, Анґлія й Німеччина, змовилися, зробили заговір на франка, і франк через заговір поважно занедужав. Що він поважно занедужав, лікарі не перечили, але, як всякі добрі лікарі, вони робили надію на виздоровлення, і то скоре виздоровлення. Мовляв, лишень Франції дещо попертися, а природно сильна будова французького франка переможе, і він ще буде жити і працювати. Треба лишень дати йому дещо свіжої крови. Пуанкаре зараз і вніс новий податковий проект на збільшені податки. Нова кров мала відсвіжити франка. Але нова кров чомусь франкови не послужила. Франк ще більше захорів, і банкирі та політики тепер ще дуще ревуть про заграничну інтриґу.

Як се звичайно в таких справах буває, причина недуги не лежить поза Францією, а таки у Франції. Не в заграничній інтризі, а в краєвій, домашній, французькій інтризі. Завинила не політика Німеччини й Анґлії, а політика самої Франції. Стара французька політика, яку її уряд провадив від самого завішення оружа. Політика, що зміряє до панування Франції над цілою Европою, як се було за часів Наполеона; що має на ціли знищити Німеччину та повернути її в раба, а решту Европи перемінити у французькі кольонії, призначені на збогачуванне Франції.

Ся політика стреміла до зломання німецького промислу, торговлі та всего економічного життя, а скінчилася тим, що Франція не дістала сподіваних великих відшкодовань, що сильно відбилося на оподаткованню французького народа й вартости французького франка. Ся політика стреміла до побудовання ряду льокайських держав в Европі, які мають мати французьких ґенералів і сповняти диктати з Парижа, і се вимагало великих державних позичок, і се накладало нові тягарі на французького податковця і се далі обнижало французького франка. Словом, упадок франка се природний наслідок експанзивної, імперіялістичної, рабівничої політики французького уряду.

Здавалобся, що поважне обниженне франка буде остереженнем для французького народа, а відтак закликом до відвороту. Такого, однак, наслідку покищо серед французького народа не видно. В своїй масі він ще далі йде сліпо за своїми банкирами й політиками, ще далі сліпо вірить в те, що йому говорять про недугу франка ті лікарі, які своїм нерозумом самі її викликали.

Через те обезціненне франка не принесе в найблизчій будучности глибшої зміни в французькій політиці. Воно викличе якісь зарадчі средства. Від них франк може вратуватися на якийсь час перед дальшим обезціненнем. Однак, ґрунтовно він вилічений не буде, бо се може наступити аж тоді, як буде ґрунтовне вилічена Франція зі своеї манії великости, зі своеї охоти диктувати Европі й світови, зі своеї нахабности й жадливости. Франк, як не зараз безпосередно, то пізнійше буде мусіти падати знова, поки не обезціниться до вартости польської марки або московського рубля. Тоді чейже й Франція прозріе й французький народ, місто думати про чужі краї, почне думати про зробленне порядку у своїй хаті. Упадок франка се лищень заповідь далекої будучности.

ПАМЯТНИК ШЕВЧЕНКА В КИЄВІ.

Берлінський Літопис подає у листі з Києва:

Київ інтересується тепер дуже справою памятника Шевченкови. По всякій правдоподібности тепер справа ця буде зреалізована, а памятник стане мабуть на місці памятника Миколи І. в Миколаївському парку згідно з проектом комісії. Розписаний конкурс на проект памятника. Комісія трактує дуже серіозно старий проект Гаврилка. На могилі Шевченка мають збудувати також памятник у виді обеліска.

Роблять заходи для поставлення памятника Лисенкови. Збираються на ту ціль навіть гроші.

Деякі круги хотять підняти питанне про збудованне памятника Франкови з нагоди наближаючогося ювилею десятиліття його смерти.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПИСМЕННИКІВ У ПРАЗІ.

Обрано постійну управу товариства в складі: П. Богацького, Є. Іваненка, М. Обідного, Ю. Дарагана і Н. Лівіцької.

Метою Товариства є студіювати українську і чужоземну літературу, зокрема чеську та перекладати її на українську мову.

РАТУЙМО РІДНУ ШКОЛУ В СТАРІМ КРАЮ!

Від Головної Управи Українського Педаґоґічного Товариства у Львові одержало Обєднанне слідуючі відомости про дальшу ляцьку нагінку на Рідну Школу, які подаємо отсим до загального відома:

До Світлої Президії „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці".

Звертаємо увагу Світлої Президії, що вже почалася нагінка і на приватне українське шкільництво. Теперішній владі замало того, що знищила майже всі державні українські школи, але ще й приватні бажає знищити, щоби відобрати українському народови його дітвору і виховати її в польському дусі.

В шк. р. 1923—3 всенароднix шкіл УПТ. було всего 27, учительських семинарів УПТ. 6, а ґімназій і ґімназійних курсів 13. Хоч як малі числа наших шкіл в порівнанню з польськими школами, то всеж таки польській владі вони є сіллю в оці. Почалася нагінка і без законної причини Кураторія (давна Рада Шкільна Краєва) замкнула 15 народніх і 5 середніх шкіл УПТ. В наслідок рішучої постави населення дала влада часовий дозвіл продовжувати науку в 2 народніх школах в Дрогобичі — а 5 народніх шкіл в Золочівщині мимо письменного приказу, щоби перестали провадити науку, на рішуче домагання батьків дальше її продовжають в непевности, чи кождої хвилі не прийдуть жандарми силою розганяти дітвору-й учителів. Прочі школи мусіли таки уступити перед насильством і досі є замкнені.

Коли усвідомимо собі, що польські інспектори та учителі перемінили українську викладову мову на польську, що багато шкільних будинків колишніх українських шкіл, які не відновлено забрано насильно на новозасновані польські школи, що багато учителів — Українців перенесено на захід до польських шкіл а їхні посади заняли учителі — Поляки, що багато учителів — Українців усунено з посади або не принято до служби, що українським кандидатам учительства не дається посад зовсім, або тільки в польських школах на заході, що Кураторія не дає дозволу на заснування українських приватних шкіл і відбирає давнійші концесії, що Міністерство не дає дозволу навчання українським учителям середніх шкіл і усуває довголітних учителів і т. д. — то пізнаємо, що на українське шкільництво іде польська влада пляново і послідовно.

Розуміється, що сій акції муситься протиділати і то негайно усьою громадою всі до одного.

Наше Товариство має дуже важку роботу, бо мусить в першу чергу перевести орґанізацію усього українського громадянства, зеднюючи його в члени „Рідної Школи" УПТ. Бо лише члени мають обовязки і мусять його виповнити. Коли би кожда українська одиниця була членом „Рідної Школи", так вже самі членські вкладки принеслиби велитенські квоти. Через се, що досі не всі українські громадяне є членами „Рідної Школи", Товариство не розпоряджає потрібними фондами і мусить орґанізувати добровільні жертви. Так ація приеднювання членів як і акція добровільних жертв стрічає тут в краю великі перепони зі сторони влади. Щоби всіх українських Громадян можна зединити яко членів „Рідної Школи", треба в кождім повіті зорґанізувати повітові а в кождій громаді місцеві Кружки „Рідної Школи". Після старого статута влада не дозваляє на оснування таких Кружків, бо там говориться про території б. Австрійської держави — а тут є Польща; знова зміненого статута влада не затвердила. Тут отже бачиться плян!

На переведення збірок треба дозволу влади. Як по тяжких короводах одержиться такий дозвіл, то з нього нема жадного хісна. От прим. одержало наше Товариство від львівського воєвідства рескриптом з дня 29. грудня 1923 р. ч. 23585 дозвіл на переведення одноднeвної збірки в тих місцевостях, де є Кружки нашого Товариства в днях між 6. а 20. січня 1924 р. так в грошах як і в натураліях, під услівем, що три дні перед збіркою мається подати до відома відповідного старостваa зглядно дирекції поліції у Львові імя і назвиско предсідателя кождого місцевого Комітету, де будеться переводити збірку, та що столики, при котрих будеться приниматі добровільні жертви приміститься лише при церквах і просвітних українських інституціях, а збирання жертв не будеться переводити по вулицях, по домах і від особи до особи. Про отсей дозвіл воєвідства повідомила нас дирекція 3. січня с. р. Та вже кілька днів пізнійше повідомила нас дирекція поліції, що ту збірку можемо переводити **лише під церквами і то лише в часі богослуження.** Під церквами можна збирати і без дозволу поліційної влади, бо дозвіл на збірки під церквами належить виключно до компетенції народів! Отже на ділі наше Товариство дозволу на переведення загальної збірки не одержало.

Розуміється, що збірки на всякі польські птореби переводиться без найменших обмежень — прямо вулицею не можна спокійно перейти, бо що крок квесторки-Польки допоминаються жертви! Та се „що іннеґо"!

З приводу Різдвяних свят видали ми відозву взиваючу український загал до складання коляди на „Рідну Школу". Відозву підписали: Митрополит Шептицький, Президент Юліян Романчук і голови всіх українських культурних й економічних інституцій. **Ся відозва дала притоку Україножерному „Слову Польському"** (ч. 4. з 15. січня с. р.) **до написання доносу на наше Товариство, Митрополита і других які підписали спільну відозву. Донос носить заголовок „Злочинна відозва в справі „Рідної Школи"** а закидується їй знамена злочину забурення публичного спокою з § 65 карного закона.

В чім же полягає сей злочин? Слово Польське наводить цікавий отсей злочинний уступ з відозви: „Найбільший Учитель, Бог і Чоловік, Ісус Христос і Його наука та всі його Ученики, далі визнавці були колись предметом страшних переслідувань з боку приклонників тьми і насильства. Всеж таки завдяки незломній енерґії, безпримірній жертвенности, невгасаючій вірі у Божу святість справи і її кінцевий успіх — Правда побідила над хвилевими переможцями".

Свій донос кінчить „Слово Польске" словами: „Вже найвищий час вкоротити розгін одиниць, які для партійних (?) цілей трудять (?) проти держави і під покришкою просвітних справ печуть для себе політичну (?) печеню, хулячи для ефекту іменем Бога".

Голос „Слова Польского" найшов голосний відгомін. Хоч коляда на „Рідну Школу" в часі Різдвяних сСвят — се давна традиція і ніколи за австрійських часів влада не конфіскувала заколядованих грошей, то тепер слідять жандарми за колядою на „Рідну Школу" і в богатьох місцевостях її поконфіскували.

Через такі перепони праця нашого Товариства абсорбує багато енерґії — а не може принести відповідних до зужиття енерґії результатів. Через се лише так мало шкіл змогло досі наше Товариство зорґанізувати! А тут новий удар: замикання наших шкіл без законної причини, щоби приневолити усю українську дітвору ходити до польських шкіл.

За протест проти нищення українського шкільництва у нас карається тюрмою. От вчера 28. січня с. р. відбулася перед львівською лавою присяглих судова розправа проти громадянина Стецькова, властителя цукорні у Львові, при вул. Миколая, ч. 5. Прокураторія обвинувачувала гром. Стецькова за те, що він на справоздавчім вічу сенатора Черкавського дня 30. вересня м. р. запитав чи йому відомо, що польський уряд замикає українські школи і перемінює їх на польські, насаджує по українських громадах школи польські, українських учителів переносить в польські области а до нас дає Поляків, що замикається навіть приватні українські школи та вводиться польське урядування і взагалі таким чином польонізується українське населення, що злим духом тої цілої шкільної політики являється міністер освіти Ґломбінський і чи сенатор схоче всі ті кривди винести перед форум сойму та подбати про усунення того кривдячого український нарід режиму. П. Стецького боронив адвокат др. Лев Ганкевич. Предсідатель трибуналу доказу правди не допустив, а лава присяглих, що складалася виключно зі самих Поляків переважно ремісників, узнала п. Стецькова винним, хоча навіть такі клясичні доводові свідки як оба комісарі поліції не могли винайти в обжалованого знамен переступства, не говорячи вже про злочин. В слід за тим польський трибунал засудив обжалованого на 3 місяці тюрми.

Щоби не позбавити змоги української дітвори замкнених шкіл УПТ. продовжати дальше науку в рідній школі, орґанізуємо для неї збірні лекції. Розуміється, що се потягає за собою більші видатки, бож треба більше учителів.

На всі ворожі атаки на українське шкільництво повинен і мусить відповісти гідно весь наш загал. В першу чергу кожда українська одиниця без огляду на її місце побуту мусить вписатися в члени „Рідної Школи" УПТ.

Ми звертаємося до Світлої Президії опять з проханнем, щоби опираючися на ухвалених резолюціях в справі одержання „Рідної Школи" УПТ. в Галичині на обох всеукраїнських конґресах в Америці, повела допомогову акцію наших Земляків в Америці в хосен „Рідної Школи" систематично і доцільно, бо тільки тоді вона буде успішною і принесе обильні жертви.

Маючи повну свободу зборів і слова можете повести акцію з повним розгоном і вже в короткому часі згуртувати в члени нашого Товариства усіх Українців в Америці без огляду на вік, пол і партійну та клясову приналежність. „Рідна Школа" — се безпартійна, чисто культурна інституція, тож не стрінеться з закидами зі сторони ріжних партій.

Ми віримо, що Світла Президія доложить всіх зусиль щоби виповнити як найліпше резолюції обох конґресів в справі удержання „Рідної Школи" в старому краю, та що виповнить наше прохання і поведе успішно акцію зеднування членів для нашого Товариства, за що вже наперед складаємо щиро-українське „Спаси біг".

Українці в Америці!

„Поневолений народ, який зуміє поставити на ноги своє шкільництво — дістане в свої руки ключі від своєї вітчини" — це той клич, який лунає сьогодня по всіх закутинах рідного краю.

І всьо спішить з допомогою, бо Рідна Школа це тепер остання найсильнійша ще видима фортеца української державности і українського духа в старім краю.

І американські Українці помагають. Коляда на Рідну Школу, коли взяти під увагу невідрадні наші внутрішні відносини, таки дописала. Та на ній не може кінчитися дальша допомога Рідній Школі. Всі наші Орґанізації, часописи та весь український загал в Америці мусять повести дальшу, систематичну акцію за допомогою Рідній Школі. Збірки треба переводити при всіх нагодах. Кожде Товариство повинно мати на увазі ту важну справу і обміркувати раз-у-раз нові способи добуття жертв, які належить пересилати на адресу:

OBYEDNANYE,
847 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

ЗА ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГ. В АМЕРИЦІ:
о. В. Сполітакевич, предс.;
Дм. Штоґрин, секр.

ХОЛМЩИНА МАТИ

(Дітям Холмщини).

Наша матінка бідненька,
Невеличка, нефіґурна,
Та за те вона гистенька,
Миловида та чепурна!

В літку сукні в неї нові,
Скрізь зелені аксаміти,
Листя вирґіні, шовкові
Й всюди квіти, квіти, квіти.

З права — срібна стяжка Буга,
З ліва — Сян, як стяжка друга.
Далі — нитки невеличкі:
Гучва, Вгерка й инші річки.

Скрізь, як ґірки, самоцвіти:
Замость, Грубешів, Влодава.
В центріж — Холм, діямант битий,
Найдорожший скарб і слава.

На голові хустку має,
В день — блакитну з сонцем ясним;
Нічюж темну одягає
З роем зірок — світлим, рясним.

Як настане осінь тиха,
Наша матінка красуня
Вся у золоті, вся пиха,
Мов старостина Касюня.

А коли зима загляне,
В наші білі, теплі хати,
Скаже: „Спати йду, Холмщане," —
Й поскидає пишні шати,

Враз одягнеться на біло,
На доріжки ляже рівні,
Пухом вкриє зимне тіло,
Спить і снує сни чарівні.

Спитьже, спитьже, наша мати,
Доки холод в нас панує.
Встане сонце, вгріє хати,
Землю нашу знов розкує.

В. Островський.

ТАРАСОВА НІЧ

(П. І. Мартосу).

На розпутті кобзар сидить
Та на кобзі гра;
Кругом хлопці та дівчата —
Як мак процвитає.
Грає кобзар, виспівує,
Вимовля словами,
Як Москалі, Орда, Ляхи,
Бились з козаками;
Як збиралась громадонька
В неділеньку вранці;
Як ховали козаченька
В зеленім байраці.
Грає кобзар, виспівує,
Аж лихо сміється:
„Була колись Гетьманщина,
Та вже не вернеться;
Було колись — панували,
Та більше не будем...
Тії слави козацької
По вік не забудем!
Україно, Україно!
Ненько моя, ненько!
Як згадаю тебе, краю,
Завяне серденько!
Де поділось козачество,
Червоні жупани?
Де поділась доля-воля
Бунчуки, гетьмани?
Де поділось? Ізгоріло?
А чи затопило
Синє море твої гори,
Високі могили?
Мовчать гори, грає море,
Могил сумують,
А над дітьми козацькими
Поганці панують!
Грай же, море! Мовчіть гори!
Гуляй, буйний, полем!
Плачте, діти козацькії, —
Така ваша доля!

„Встає хмара зза Лиману,
А другая з поля:
Зажурилась Україна —
Така її доля!
Зажурилась, заплакала,
Як мала дитина.
Ніхто її не ратує...
Козачество гине;
Гине слава, батьківщина;
Немає де дітись...
Виростають нехрещені
Козацькії діти;
Кохаються невінчані;
Без попа ховають;
Запродана Жидам віра,
В церкву не пускають!
Як та галич поле криє,
Ляхи, уніяти
Налітають — нема кому
Порадоньки дати.
Обізвався Наливайко, —
Не стало кравчини!
Обізвавсь козак Павлюга —
За нею полинув.
Обізвавсь Тарас Трясило
Гіркими сльозами:
— „Бідна моя Україно,
Стоптана Ляхами..."
Обізвавсь Тарас Трясило
Віру ратувати,
Обізвався орел сизий —
Тай дав Ляхам знати!
Обізвався пан Трясило:
— „А годі журиться,
А ходім лиш, пани-брати,
З Поляками биться!"

„Вже не три дні, не три ночі
Беться пан Трясило;
Од Лимана до Трубайла
Трупом поле крилось.
Ізнемігся козаченько,
Тяжко зажурився,
А поганий Конецпольський
Дуже звеселився;
Зібрав шляхту всю до купи,
Тай ну частувати!
Зібрав Тарас козаченьків —
Поради прохати:
— „Отамани, товариші,
Брати мої, діти!
Дайте мені порадоньку:
Що будем робити?
Бенкетують вражі Ляхи,
Наше безголовя".
— „Нехай собі бенкетують,
Нехай на здоровля!
Нехай, кляті, бенкетують,
Поки сонце зайде,
А ніч-мати дасть пораду:
Козак Ляха знайде".

„Лягло сонце за горою,
Зірки засіяли,
А колаки, як та хмара,
Ляхів обступали.
Як став місяць серед неба,
Ревнула гармата;
Прокинулись Ляшки-панки —
Нікуди втікати!
Прокинулись Ляшки-пнки
Тай не повставали:
Зійшло сонце, — до одного
Покотом лежали.

„Червоною гадюкою
Несе Альта вісти,
Щоб летіли круки з поля
Ляшків-панків їсти.
Налетіли чорні круки
Вельможних будити;
Зібралося козачество
Богу помолитись.
Закракали чорні круки,
Виймаючи очі;
Заспівали козаченьки
Пісню тії ночі,
Тії ночі крівавої,
Що славою стала
Тарасові, козачеству,
Ляхів що приспала.

„Над річкою, в чистім полі,
Могила чорніє;
Де кров текла козацькая —
Трава зеленіє.
Сидить ворон на могилі,
Та з голоду краче...
Згада козак Гетьманщину,
Згада тай заплаче".

Умовк кобзар сумуючи:
Щось руки не грають!
Кругом хлопці та дівчата
Слізоньки втирають.
Пішов кобзар по улиці,
З журби як заграє!
Кругом хлопці навприсядки,
А він вимовляє:

„Нехай буде оттакечки!
Сидіть, діти, у запічку,
А я з журби та до шинку,
А там найду свою жінку,
Найду жінку, почастую,
З вороженьків покепкую".

Петербург, 1839. року.

Т. Шевченко.

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля;
І неситий не виоре
На дні моря поля,
Не скує душі живої
І слова живого...

Т. Шевченко.

СЕЛО

Село! І серце одпочине...
Село на нашій Україні —
Неначе писанка: село
Зеленим гаєм поросло;
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати
Неначе диво, а кругом
Широколисті тополі;
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори за Дніпром.
Сам Бог вітає над селом!

Т. Шевченко.

Гомоніла Україна, довго гомоніла —
Довго-довго кров степами текла, червоніла.
І день і ніч ґвалт, гармати;
Земля стогне, гнеться;
Сумно, страшно, а згадаєш —
Серце усміхнеться...

Т. Шевченко.

СХАМЕНІТЬСЯ!

Настане суд, заговорять
І Дніпро і гори,
І потече сто ріками
Кров у синє море...

Т. Шевченко.

ПОМІЖ ЛЯХАМИ

Якось прийшлося мені ждати довший час на маленькій, зелізничій стації. Опріч мене був там еще чоловік, який усім виглядом показував, що він не Американець. Під великим, як труба, носом, висіли два снопи вусів, а споміж них визирала старокрайська люлька з накривкою і зігненим в гадюку цибушком. На порцеляні було розмальоване яркими красками якесь лице — у польській конфедератці. Чи це лице мало представляти Падеревського чи Пілсудського, чи може кого иншого не розібрав, бо артизм був своєрідний „богомаз".

Розізнавши в незнакомім Поляка я виняв ґазету і став читати. Нараз отворилися двері і до ждальні зайшов третий чоловік. Гладко оголений, грубезний, з червоним як бурак лицем, сопів як ковальський міх. На випнятім, величезнім животі, блестів здоровий золотий ланцюшок, а при ньому теліпалися роем начіплені всілякі відзнаки і портрети — ріжних польських інституцій та визначних людий. Одяг його був добрий, але залоєний, особливо в околици звисаючого підборіддя.

„Панок" видивився на мене своїми круглими, як в риби, очима, а далі спостеріг вусатого носача, який ід' ньому усьміхався.

Із горла товстяка почувся тонесенький, неприродний голос, начеб від дитини.

— Падам до нужек пана Мацея! Як здровечко кохане? —

— Сцелєм се до ступек пана Войцеха! — відповів вусач грубезним голосом, як з бодні. — Здрове здровем, але клопотуф пелно.

Не стану переповідати цілого початку розмови, яка крутилася біля особистих справ, а тільки роскажу це, що мимохіть підслухав із їх „політичної" розмови. А розповім усьо по українськи, щоби не „паскудити" свого часопису ляцьким шерстким говором.

Вусяч Мацек дуже журився спаданнем марки. Він бачив у цьому жидівсько-німецьку інтриґу і не бачив із неї виходу. На це товстяк Войтек, бувший салуніст, а тепер властитель пересилкового бюра і „брокер"-баришівник для всяких трансакцій, оттак потішав його:

— Чи не бачите, пане Мацею, що той спадок польської марки має свою ціль. Го-го, не бійтеся! Наші мудрі голови знають, що роблять. Найперше у нашій коханій Польщі нині усі міліонери. Навіть жебрак на вулици міліонер! Польща це край самих міліонерів! Чи не бачите, яка мудра ця політика? Вже нині там ніхто не може і словом обізватися проти „пшеклентих міліонеруф", бо кождий а кождий має міліони у своїх руках. Чи не є це розумне розвязанне соціяльної квестії? Далі возьміть під розваґу, який це великий середник для ширення просвіти. Давніще дитина училась в школі і ніяк негодна була зрозуміти, що це таке міліон. Аа нині кождий „штубак" не має вже ніяких труднощів. Він бачить у батьків, як вони перекидують тими міліонами щодня. Ба, що найважніще, отся система вчинила нас народом фільозофів, бо навчила нас не привязувати ніякої ваги до вартости гроша. Дивіть на Американців, як кождий з них важить кожного доляра, заки його видасть. А там, у нас, „пане добродзею", міліони по вулицях валяються!

— Так-так, — перебив йому Мацек, — це правда, що ніхто й не зігнеться, щоби підняти з землі хочби й пару тисяч марок, але це тому, бо вони нічого не варта. І мені здається, що це біда, як „паньствові" гроші банкротують. Жиди і Німці напосілись на нас, а у тому помагає їм ще і наша шляхта, яка хоче розбити найяснійшу републику, щоби завести короля.

— А чи то булоби зле? — горяче озвався товстяк. — Чи не булоби добре, якби у нашій Польщі заяснів назад цілим блеском відновлений маєстат короля і преславної польської традиції?

— Та я не кажу, що зле, — знова перебив вусач, — але звідки ми того короля візьмемо. У нас тільки кандидатів на цей уряд, кілько гербових і негербових шляґунів. Половина народу буде пертися до керми.

— Е, так воно зле не буде — сопів товстюк, — вибереться когось заслуженого. От на приклад, хай би був „крульом" Падеревскі.

— Хто, той „катариняж", той мандрівний музика, який грав за гроші усякому, хто йому заплатив? — обурено озвався вусач.

— То може Пілсудскі?

— Дайте спокій такому непевному чинникови — горячився Мацек, — усі наші ксьондзи прокляли би нас всіх за такий вибір, а без ксьондзів то не було би кому й помазати „помазаньца Божеґо".

— То може котрого з Потоцьких? Це старий рід,—вспокоював товстяк.

— Ет—з пересердя аж сплюнув вусач, — у нас тих старих родів є до „ясної холери". А що старший, то більше ідіотів. Перегнили ті наші старі роди, вивалявшися по Франції та другій заграничній розпусті.

— Ну, а хтож, на вашу думку, може в нас бути „крульом"? — спитався злобно товстяк. — Чи не найдемо між собою ніякого „менжа стану", здібного на голову держави?

Поглянув Мацюк на Войтка хитро, порушив вусами як сум тай стиха промовив: — Пане Войцеху! Є спосіб, але потреба мудрої голови, щоби його перевела. Є головік, який може бути польським „крульом" і проти якого нич не вдіє ні завість ні інтриґа.

— Хтож це такий? — здивовано спитав товстяк.

— Ніхто, — відповів вусяч, — ніхто із теперішньої ґенерації не може бути нашим „крульом". Нам треба пошукати такого, який непричасний до політики теперішнього часу. І такого я маю на думці і про такого говорять по кутках наші люди в Америці і в краю.

— Та скажіть вже раз його імя! — нетерпеливився товстяк.

— Пан Твардовскі ! — урочисто озвався Мацек. — Від віків він висить на місяци, зачіплений там „дяблом" тай чекає на когось, щоби його відтам вибавив. Нині маємо бальони й літаки. Чомуб нам не зорґанізувати товариства і постаратися, щоби „пана Твардовського" відчепити з місяця і привезти назад до Польщі, до його рідного краю. Як ви думаєте, чи посмівби хто виступити проти його кандидатури на „круля"?

— Пане Мацею! — горячо озвався Войтек, — „пан збавцом ойчизни!" — „Цуд над Віслом" це нічо проти того, що ви задумали. Я зараз сформую компанію і розішлю аґентів по цілій Америці продавати шери. „Навіґацийне товаржиство" це було тільки забавкою проти того помислу, який ви мені піддали. Пане Войцеху! „Пан єстесь перлом велькего умислу!"

Тут з розчуленнем обидва поцілувались і грімко закликали:

— „Нех жиє Пан Твардовскі, круль Польскі!"

Зі своєї лавки я озвався: „Дай Боже щасливо!" Вони оба поглянули на мене, але тут надіхав потяг і не було часу на дальшу балачку.

Н. Костів.

СОВІТСЬКИЙ ФІЛЬМ „ДИПЛЬОМАТИЧНА ТАЙНА".

В Москві дають кінотеатри першу російську фільмову драму, зладжену на припоручення правительства. Заголовок фільму: „Дипльоматична тайна". Тема: Побіда совітських ідей в боротьбі з дипльоматією антанти. Акція перенесена до одної орієнтальної країни. Російська критика висловлюється не дуже то прихильно про цю песу. Докоряє, що автор песи намагався йти навзаводи з американськими авантурничими фільмами. Згідно з поглядами **Троцького,** кіно повинно **„відтягати товпу від коршми й церкви".** Та воно не повинно діятися так як у цьому випадкові, при помочі шарпаючих нерви сензації.

ВИБІР ГЕТЬМАНА

У неділеньку у святую,
У досвітную годину,
У славному-преславному
Місті Чигирині,
Задзвонили в усі дзвони,
З гармати стріляли,
Превелебную громаду
До купи скликали.

З святими корогвами,
Та з пречесними образами
Народ з попами
З усіх церков на гору йде,
Мов та божа бжола гуде.
З монастиря святого
У золоті, аж сяє,
Сам архимандрит вихожає,
Акафист читає,
Поклони покладає.

Поважно та тихо,
У раннюю пору,
На високу гору
Сходились полковники.
І військо, як море,
З знаменами, з бунчугами
З лугу виступало,
Та на трубах вигравало,
І на горі разом стало.

Замовкли гармати,
Оніміли дзвони,
І громада покладає
Земнії поклони.
Молебствіє архимандрит
Сам на горі править,
Святого Бога просить, хвалить,
Щоб дав їм мудрости дознати
Гетьмана доброго обрати.
І одногласне, одностайте
Громада вибрала гетьмана,
Преславного Лободу Івана,
Лицаря старого,
Брата військового.

У труби затрубили,
У дзвони задзвонили,
Вдарили з грамати,
Знаменами, бунчугами
Гетьмана укрили.

Гетьман старий ридає,
До Бога руки здіймає,
Три поклони покладає
Великій громаді
І, мов дзвоном дзвонить,
Говорить:

— „Спасибі вам, панове молодці,
Преславнії Запорожці,
За честь, за славу, за повагу,
Що ви мені учинили!
А ще-б краще ви зробили,
Як би замість старого
Та обрали молодого,
Завзятого молодця,
Преславного Запорожця
Павла Кравченка Наливайка.
Я стар чолвік, не здужаю встати,
Буду йому пораду давати,
По батьківськи научати,
Як на Ляха стати.
Тепер прелютая година
На нашій славній Україні:
Не мені вас, братця,
На Ляха водити,
Не мені тепер, старому,
Булаву носити.
Нехай носить Наливайко,
Козакам на славу,
Щоб лякались вражі Ляхи
У своїй Варшаві!"

Громада чмелем загула;
У дзвони задзвонили;
Гармата заревла,
І бунчугами вкрили
Преславного Запорожця
Павла Кравченка Наливайка.

Кос-Ярал, 1848. року.

Т. Шевченко.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

VII. (1885—1890)

(23)

З сусідами майже ніякого знайомства я не вів, бо то все були люде инчого світогляду, инчих інтересів, инчих звичок. Тільки з місцевим священиком я бачився часто, хоч у нього бував тільки на новий Рік та в день іменин його та його жінки, за те він приходив до мене мало не що Неділі увечері.

О. Антоній Трехбратський був жидівського походження і дістав таке призвіще через те, що їх трьох братів разом охрестили і віддали в духовне училище; два з них вийшло на попи, а третій не знаю де подівся. О. Антоній виховався в Одесі, ніколи на селі не бував, а через те раз-у-раз говорив з усіма по російському і був певний, що люде його добре розуміють і треба дбати аби вони швидче покинули свій „мужичий діалект" і швидче вивчились інтеліґентної російської мови, а через те він щиро взявся за заведення школи, якої ніколи в Перешорах не було. Я був зробив заходи, щоби заснувати у нас земську школу, але о. Антоній напосівся, щоб була парафіяльна, щоб придбати собі в архирея репутацію енерґійного та працьовитого священика. Я довго обмірковував, в якій школі можна буде мені мати більше впливу і рішив, що — в парафіяльній, бо в ній настоятелем, властне господарем є священик, який наймає сам учителя і взагалі керує в школі всім, то через нього можна буде хоч непомітно вносити в школу український дух. А в земську школу учителів призначає інспектор народніх шкіл, який стежить за тим, щоб і духом українським там не пахло. Я подарував під школу ґрунт посеред села з будинком, в якому до того часу була скарбова корчма. Натурально, що в школі учено по російських підручниках, але я переконав о. Антонія, що діти не розуміють того, що вчать і що вечорами їм треба читати по українському і давати читати українських книжок. Спочатку о. Антоній певний був і мене запевняв, що і діти і селяне добре розуміють російську мову і не потрібують та й не хотять читати українських книжок. Але якось, після служби, зайшов до мене з церкви соцький і росказав, що „пан-отець в церкві казали, щоб люде запасалися світлом, бо наступить тьма на скілька день." Саме трапилося так, що й о. Антоній зайшов до мене і тут виявилося, що він говорив у церкві казань на текст, що „не вісте ні дня, ні часу о онь же приіде Господь", про тих немудрих дів, що не запаслися світлом, а люде розібрали його так, що наступить на скілька день затміння сонця і що треба запастися ґасом (нафтою). Другого дня в школі я довів йому, що ученики теж мало що розуміють з прочитаного по російському і з того часу він щиро взявся сам читати українських книжок і впоряжав вечірки, на яких читались українські книжки іспівались народні пісні і т. д. Він сам любив співати, учитель теж був співочий і вони мало не що Неділі ввечері приходили до мене і ми співали гуртом під проводом фортепіяна народні пісні по збірниках Лисенка. Пізніще учителював скілька років у нас в школі О. М. Пилькевич, добрий співака, який ставши свідомим Українцем, потім пішов на військову службу і тепер займає посаду ґенерала для особливих доручень при Головному Військовому Штабі в Українській Армії.*)

Літом знов приїдив дядько, але не сидів довго, бо робити йому нічого було, а горілка була йому заборонена, розмовляти теж ні з ким було, бо всі ми, від світання до смеркання заклопотані були по господарству.

Зимою я тільки вечорами сидів у хаті над читанням та з дітьми, а ввесь день проводив на оборах, міже скотом, кіньми та вівцями. Я придивлявся до кожної штуки, обмірковував склад чи екстерер кожної і намічав тип, який треба викохувати; не диво, що я кожну скотину, кожну коняку знав в обличча, але особливо я дивував чабанів тим, що пізнавав багато овець, хоч всі вони були однаково білі, без всяких одмін, але укожної з них був свій індівідуальний вираз, як і у людей, чого чабани не помічали, бо не придивлялися дуже, а я, проводючи цілі дні серед них на обкоті, помічав риси кожної.

В такому житті минало пять років, які я, як казав, безвиїздно висидів на селі; мало того, я, через цензурування поліцією моєї кореспонденції, майже не листувався ні з ким з своїх товаришів і однодумців, мало що й знав про те, що з ними діється.

З панами та панками у мене були тільки добросусідські відносини, але близького знайомства я з ними не мав, бо пани зимою провадили вільний час за картами, а панки — за пиятикою, найбільше басарабського вина, яке вони в осени бочками привозили з Тирашполя. В урожайний на виноград рік в осени на Дністрі можна було тоді виміняти дві порожні дубові бочки на одну повну молодого вина; вино те несмашне, кисле, але перешорські панки пили його залюбки, збіраючись гуртом, то в одного, то в другого, поки не кончать всіх бочок. А селяне воліли напиватись горілкою, хоч вона тоді, до монополії, була неочищена і страшенно смерділа сивухою, але мій дядько навіть любив її за цей дух, кажучи, що вона „жидом пахне".

Будучи під поліційним доглядом, перших пять років під „гласним" (офіціяльним), а потім потаємним, я й не міг входити з селянами ні в які инші стосунки, крім чисто ділових, господарських.

З сусідів землевласників нікого не було інтересного, а тому я у них майже не бував, а проводив ввесь час, як сказав вдома, поки не скінчився термін мого поліційного догляду, а тоді вже зимою я став проживати в Одесі.

Все таки роскажу про декого з сусід хоч коротенько, щоб видно було в якому оточенню мені довелося жити цілих пять років.

Найближчий з них і найліпший господар був старий О. Гижицький, про якого я оповідав у перших чллавах, що він розбагатів на вівцях в спілці з Німцем-шафмайстерок; але він рідко коли наїздив у свій маєток Мардаровку, а проживав в своїх инших маєтках.

В перші роки я найчастіще бачився з родиною Баліцьких в с. Бадюловій, за 7 верст (кільометрів) від Перешор. Се була великопанська родина польського походження, що ставилась толерантно до того, що у мене родинною мовою була „мужицька" тоб-то українська мова. Старий, дуже непрактичний благодушний пан, прожив зо два маєтки, але на заміну раз-у-раз діставав свіжу спадщину по своїй рідні. Старший син його, бувший офіцер, дуже інтересувався господарством і на цім ґрунті ми з ним мали багато спільного. Але ставши Земським Начальником (адміністративні урядники, заведені Александром III, замісць скасованих Мирових Суддів), зробився таким чорносотенцем, що передплачував часопись „Двуглавий Орелъ" і я мусів демонстративно порвати з ним знайомство. Характерно те, що років через 30, вже під час революції 1917 року, він написав до мене листа, в якому висловлював свою радість з приводу відродження України і запевняв, що він в душі завжди був моїм однодумцем, але його службове становище не дозволяло йому того виявляти. Незабаром після того, якась військова банда, що верталась з фронту, убила його в маєтку. Син його, маляр, був у полоні в Німеччині і, кажуть, там зовсім українізувався.

Другий сусіда П. Зарицький, теж бувший офіцер, дуже симпатичний, але такий безпутний, що за скілька років прогайнував роскішний маєток, що дістав у спадщину. На мої уваги, що підносючи артисткам букети (китиці) зроблені з сотенних банкнотів, він скоро стане жебраком, відповідав, що лишить собі на білет (карту) першої кляси в залізниці та на револьвер, щоб скінчити життя. Але, зоставшись без шеляга, він вибрав собі иншу форму самогубства: не маючи нічогісенько спільного з революціонерами максімалістами, він узяв участь в ограбуванню ними 1905 року банку на Фонарному переулку в Петербурзі і при тім був убитий.

Третій сусіда Г. Карузо, бувши „шкаполюбителем", як казав мій дядько, тоб-то захоплюючись расовими біговими кіньми, теж роспустив майже ввесь свій маєток. Почувши від нього одного разу, що українська мова — „це мова кучерів та куховарок, а не інтеліґентних людей", я перервав з ним усякі зносини.

Був ще один інтересний сусіда панок Іван Комарницький, знаний всім як надзвичайно розсіяний чоловік. Наприклад, коли він був Судовим Приставом (на кшталт Возного) в Ананіїві, то раз-у-раз до нестями грав з суддями в карти і одного разу на судовім засіданню, замість сказати до публіки, щоб встала: „Суд іде!", він по розсіяности вигукнув: „Я пас!", чим поставив суддів у таке ніякове становище, що вони мусіли вернутись назад із Судової Салі. А раз, їдучи літом залізницею, положився на лавці і, думаючи, що лежить вдома, поскидав черевики за відчинене вікно і приїхав до Одеси босий. Бувши потім членом Ананіївської Земської Управи, часом заїздив до мене по справах і я, бачучи, що він дуже прихильно ставиться до українства, намагався через нього орґанізувати в Земській Управі продаж українських книжок для народу, але через його розсіяність, з ним не можна було нічого улаштувати.

Ще був сусіда землевласник с. Ксендзюк, зовсім неграмотний селянин. Росказували, що за крепацтва, коли він був у панськім дворі вночі на варті, коняка привезла у двір повозку кацапа „краснорядця", що часто заїздив до пана Кондрацького з усяким крамом. Ксендзюк знав добре, що в нього була в повозці залізна шкатула з грішми. Побачивши, що крамяря нема на повозці, він знайшов ту шкатулу, вивів коняку з двору і дав їй скілька буків, то вона й побігла собі далі дорогою, а шкатулу закопав у землю. Через якийсь час прибіг засапаний господар повозки і росказав, що коняка йому втекла, коли він зайшов на хвилину до корчми. А Ксендзюк йому відповів, що чув, як хтось швидко проїхав повз двір, але не бачив хто; на тому й скінчилися. Через який десяток років, вже по визволенню селян з панщини, Ксендзюк раптом став заможним; взяв у свого пана маєток в аренду (посесію) а згодом потроху скупив скілька сот десятин землі, які потім і поділив між кількома своїми синами.

Ні з старим, ні з його синами, я не вів знайомства, бо вони, певне знаючи від поліції, з якою жили в приязні, що я під доглядом, уникали зносин зо мною, а горнулись до инших панів, з якими й мову свою перекручували на московську.

Панки Перешорські, як я вже казав, були нащадками колишніх молдаванських виселенців, але говорять чистою українською мовою, як і селяне, що переважно походять з сумежного Поділля; тільки старі панки, особливо баби, вживали між собою молдованської мови, коли хотіли, щоб їх не зрозуміли молоді. Часом зяті їхні, чужосторонні, що поприставали у прийми, вносили покалічену московську мову та взагалі инчу атмосферу в патріярхальне життє Перешорських панків, але таких всі не любили; про деяких з них мені ще прийдеться росказувати. Напр. в Перешорах не було звичаю брати спашне за шкоду; вже дуже напрасного (настирливого) примушували платити щось на церкву, але собі ніхто грошей за спаш не брав. А зять одного панка Грозинський, чужосторонній приймак, напосівся, щоб селянин приніс йому три карбованці за те, що коні того вскочили на його землю. Селянин просив, просив, але не помоглося; коли він приніс гроші, то панок той вийшов до нього на ґанок босий. Селянин, дивлючись на панові босі ноги, промовив, даючи гроші:

— Нате, та взуйтесь!

З того часу той панок придбав назву Босий пан.

(Дальше буде).

*) Помер 1923 року, інтернований Поляками в Калішу.

Сергій Єфремов.

НАРОДНЯ ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ — КОЛИСЬ А НИНІ

(Продовжєння).

Микола Костомаров.

Попередні праці коло половини XIX в. дали вже досить фактичного матеріялу з української етнографії, і вже прийшла пора критичної його оцінки та розроблювання теоретичних питань, звязаних з народознавством; прийшов час перевірити попередні здобутки що до їх вартости й навіть певности. Бо, як згадано вже, в початках нашої етнографічної науки випливало не тільки чисте зерно народньої поезії, а й полова в формі непевних, а то й просто таки свідомо підроблюваних під народню поезію текстів. З легкої руки Срезневського текст фальшованих дум увіходить до пізніших видань Максимовича й Метлинського, не встерeглись від них збірники Куліша, бо навіть таке критичне видання, як „Историческія пѣсни малорусскаго народа" Антоновича і Драгоманова, не зовсім ще одвіяло справжні народні твори од непевних та підроблених. Молодші діячі 40-х років, як Костомаров та Куліш, всеж таки внесли в народознавство нові методи, взялися перші до систематизації й обробки зібраного матеріялу, хоч сами ще не всюди стояли на твердому ґрунті в етнографії, то принаймні протоптали стежку заступникам цілком критичного напрямку, які незабаром очистили наше етнографічне надбання від усяких невних примішок.

Знаменитий історик-художник Микола Костомаров (1817-1885) до української етнографії й українства взагалі обернувся під впливом видань Максимовича, перших повістей Гоголя й тієї загальної атмосфери захоплення народністю, що в ті часи панувала. „Мною, — оповідає Костомаров у своїй автобіографії, — овладѣла какая то страсть ко всему малороссійскому, меня выводило изъ себя, хто невѣжды, какихъ тогда было очень много, съ презрѣніемъ отзывались о хохлахъ и всякое малороссійское слово возбуждало только смѣхъ. Я вздумалъ писать по малорусски, но какъ писать? Нужно учиться у народа, сблизиться съ нимъ. И вотъ я сталъ заговаривать съ хохлами, ходилъ на вечерници, сталъ собирать пѣсни". Це було р. 1838, і з того часу історик повернув свій розум, хист і енергію нге тільки на студіювання народнього життя в минулому й перевернув сучасну історіографію в Росії, але історичний принцип приклав і до етнографії. „Этнографъ, — на думку Костомарова, — должень быть современнымъ историкомъ, какъ историкъ своимъ трудомъ излагаетъ старую этнографію". Виходячи з того, що етнографія — наука про народ, Костомаров дуже розсунув її рямці, кажучи, що „предметомъ этнографіи должна быть жизнь всѣхъ классовъ народа, и высшихъ, и низшихъ". В етнографію повинно увійти все, чим живе народ, що торкається його життя: закони й право, адміністративна й юридична практика, вплив науки й виховання, політичні погляди й тенденції, економічний побут, бо „народъ вовсе не есть механическая сила государства, а истинно живая стихія, а государство, наоборотъ, есть только форма, само по себѣ мертвый механизмъ, оживляемый только народными побужденіями". На такому широкому фундаменті й побудовано етнографічні праці Костомарова: „Объ историческомъ значеніи русской народной поэзіи", „Славянская Миѳологія", „Историческое значеніе южно-русскаго пѣсеннаго творчества", „Семейный бытъ в произведеніяхъ южно-русскаго народного пѣсеннаго творчества" і т. и. Власні етнографічні записи Костомаров опублікував у „Малорусскомъ литературномъ Сборникѣ" Мордовцево; опріч того, під його доглядом і редакцією вийшли томи III, IV і V „Трудовъ этнографическо-статистической экспедиціи въ западно-русскій край" Чубинського.

Пантелеймон Куліш.

Пантелеймон Куліш (1819-1897) у своїх „Записках о Южной Руси" показав зразок нового методу в етнографічній роботі. Він подавав не самі голі записи творів народньої поезії, як до його роблено звичайно, а й уводив читача в обстанову записів, росповідав про співців та оповідачів, давав той побутовий фон, на якому працює етнограф. Це робило з його етнографічних студій немов суцільні етнографічні картини. Принявши погляд Костомарова на велику обопільно-поміч ролю історії й етнографії, Куліш пішов далі й попробував звязати етнографію і з сучасним художним письменством. На думку Куліша, народня поезія тільки початок тієї національної творчости, що на вищих ступінях розвитку переходить у художнє письменство. В народній поезії нема ніяких чужих нам елементів; нове художнє письменство виросло з неї безпосередно і, розвиваючись усіма сторонами, вбіраючи в себе нові основи життя, переймає й ту ролю на себе, що перше грала народня поезія, тобто одбиває життя народу, його думи, погляди, настрої й інтереси. „Мы, — кінчає Куліш, — слѣдовательно, только много-сторонниѣ своихъ предшественниковъ, украинскихъ бардовъ, но они не лишили насъ наслѣдства по себѣ ни въ какомъ отношеніи". Через те й занепадає, на думку Куліша, творчість народня, що народові тепер немає й потреби самому творити і він ніби переклав цю функцію на той спеціальний орган, який ми маємо тепер у письменстві. Деяка однобічність поглядів, я квичайно у цього оригінального письменника буває, не стала на заваді тому, що етнографічні праці Куліша на свій час були зявищем надзвичайним. У двох томах його „Записок" побачило світ багато нового цінного матеріялу, як дум, переказів, леґенд, казок, то-що.

(Дальше буде).

ЧИМ БАВИЛИСЯ ДІТИ В СТАРИНІ?

Може нашим читачам цікаво буде довідатися, що діти вже тисячі літ тому назад мали забавки. Забавки сі були подібні до ваших. Також ріжні ігри знали діти у старинних часах. І сі ігри такі, як і сьогодні ще діти залюбки бавляться.

Певно дехто з вас подумає собі: „Якже ми можемо знати, чим і в що бавилися діти кілька тисяч літ тому назад?" А воно не так. Ми навіть дуже докладно знаємо. В старинних часах був такий звичай, що рідня давала померлому до гробу ті предмети, які він за життя найбільше любив. Отже батьки передачно померлим своїм діточкам клали до гробу ріжні забави. Пізніше вчені розкопували старинні могили, щоби з розкопок пізнати життя старинних народів. Найдені предмети понайбільше віддавали до музеїв. Знахідки сі до нині переховуються в музеях. Так ми можемо знати, які забавки й ігри були у дітий старинних народів (прим. Египтян, Греків і ин.).

Передовсім найдено вельми богато ляльок. Бачимо, що вже в давнину дівчата найрадше бавилися лялками. Найдено також у старинних могилах діточу зброю, маленькі списи (копія) та прилади до метання. Ся діточа зброя похожа зовсім на зброю тодішніх вояків. Отже хлопці у старину так само, як і сьогодні найрадше бавилися в війско.

Ріжні лялькі найдено в гробах. Лялькі сі подібні до нинішніх ляльок. Зроблені з дерева або з папи (маси), а голови їх черепляні, помальовані. Найдено також великі лялькі, у ріжних, пестрих одягах. Богато ляльок подобає на Муринів, навіть волосе кучеряве. У гробах найдено також деревяні ліжечка, а навіть із слоневої кости, по мистецьки вирізблені. Ліжечка сі похожі на колисочки, як їх сьогодня діти мають для ляльок. Найдено також ріжні рухомі забавки, прим. скакунці з поворушними ногами, рухами, малі вітряки, звірі, що розмімають пащу, й иниї найріжніші малі рухомі деревяні фіґурки. У гробах старинних поганських Германів находжено деревяні візочки й коники, деревяні овечі, в середині виколоблені або черепляні, в середині повні малесенських камінчиків, що тарахкають, як тарахкавки.

Із розкопок довідуємося, що в старинному Египті (вже в 4000-ому році перед народженням Христа) бавилися мячем і обручем. На нагробниках із тодішних часів, зображені діти, що бавляться мячем або обручем. Також у старинному Римі і Греції сі ігри були знані.

І сьогодні знані ігри в вірла паперового ївеpeтілки (дзиґа) звісні були в старину. Сі обі ігри походять із Японії і Китаю (Хіни). Так як сьогодні діти радо бавилися в старину сеї ігри.

Як усе з часом поступало, розвивалося, так теж і забавки в нинішних часах більше досконалійші і гарнійші, як у старині. Але годі заперечити, що забавки, придумано вже в найдавнійші старині. — М. Л.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 288, повідомляє, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 16. марта о годині 1. пополудни. На сей мітинґ запрошується членів і членкинь. Будуть наради в справі братського статута. Кождий член і членкиня повинні явитись на сей мітинґ, бо будуть дуже важна. — М. Ґреґораш, предс.; В. Мотильський, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Бог. Хмельницького, від. 137, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 16. марта, о годині 2. попол. в парафіяльній гали при 4. улиці, Вест Істон, Па. Всі члени повинні явитись, бо є кілька справ неполагоджених. Члени, котрі не явиться на мітинґ, буде каранний після ухвали зборів. — І. Милимук, предс.; І. Крочак, секр.

БЕЙОН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, повідомляє своїх членів, що квартальний мітинґ відбудеться в вівторок, 18. марця. Проситься всіх членів прибути і вирівнати свої належитости, щоби урядники і контрольна комісія могла здати рахунок і першого кварталу. Є також богато справ до полагодження. Котрий з членів має якого знайомого що ще не стоїть в жадній організації, проситься привести на мітинґ, бо буде приїматися нових членів без вступного. — С. Готра, секр.; М. Росоловський, предс.;

ВУДЛАВН, ПА. Бр. св. о. Николая, від. 120, повідомляє членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 16. марця о годині 2.30 пополудни. На сім мітинґу має кождий член явитись, бо суть важні справи до полагодження. — М. Бац, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о годині 3. попол. в неділю, 16. марта в гали Укр. Дому під ч. 6177 Ґлевмор Евню. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Проситься всіх членів прибути. — П. Кокодинський, предс.; О. Турінець, секр.

МУСКІҐОН ГАЙТС, МИШ. Отсим повідомляється членів відділу 131, що мітинґ відбудеться в неділю, 16. марця у товаришки Дроздихи під ч. 1401 Леймор стріт, о годині 10. рано. Проситься всіх членів як оден зійтись на мітинґ і обговорити важні справи. — Б. Ґжим, предс.; Т. Бойко, секр.; Катерина Дроздиха, кас.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляє своїх членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 16. марта в гали під словенським костелом о. годині 2. пополуд. Кождий член обовязаний на сей мітинґ прибути, бо суть дуже важні справи до полагодження, а також будесь приниманя нових членів до братства і до У. Н. Союза. Кождий член, котрому лежить на серци добро нашої організації, повинен привести хоть одного нового члена. Новонбраний уряд конечно має явитись. Котрий член не явиться, заплатить кару після статута. — Н. Попадюк, предс.; А. Кульчицький, кас.; Е. Баліцький, секр.

БЕНТЛЕЙВИЛ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 109, повідомляє, що квартальний мітинґ відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 16. марта в Юніон гали при Мейн ул. На порядку нарад важні справи і т. и. Невявившися член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Т. Богда, пр.; І. Фариняк, секр.

ВИЛКСБЕРІ, ПА. Бр. св. Івана Хр., від. 223, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 16. марта, зараз по Службі Божій в церковній гали при 635 Норт Ривер ул. Проситься всіх членів прибути, бо буде справоздання касове і контрольоря за три місяці. Невявившийся член заплатить кару після статута. — С. Федан, предс.; Г. Гулька, секр.

ТОЛІДО, О. Бр. св. Николая, від. 167, повідомляє всіх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 16. марця о годині 2. попол. в церковній гали. Новоприступивші члени мають прибути і приняти присягу після статута. Будуть важні справи до порішення, отже взиваєся всіх членів, щоб на ті збори прибули під загрозою кари після статута. — Г. Місько, предс.; Й. Розщипка, секр.

ВЕСТ АЛИС, ВИС. Тов. Б. Хмельницького, від. 47, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться в суботу, 15. марта о годині 7. вечером під ч. 807—50-та Евня. Позамісцеві члени мають присилати вкладки все перед мітинґом. Невявившийся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник 1 дол. — М. Адамчук, секр.

З ВИСКАЗІВ НАПОЛЕОНА І.

Нарід не повинен нічого робити, що противиться його чести.

Досвід учить, що армії не все вистарчають, щоби ратувати націю — натомісць нація, яку боронить весь народ, є непоборима.

Не треба боротися проти нації, бо се боротьба горшка проти залізного баняка.

БОРОТЬБА З МИШАМИ І ЩУРАМИ В АНҐЛІЇ

В цілій Анґлії намножилось міліони мишей. Льокальні власти від часу до часу взивають населення, щоби підпирало боротьбу проти цих шкідників. Само міністерство хліборобства видало кілька розпорядків у цій справі, а власти і населення зорґанізували справжню війну проти цього дрібного, плідного і безоглядного ворога людства. Так прим. уладили „тиждень проти мишей". В Ліверпулі і Менчестері було в цій справі кілька публичних великих зборів, а в провінції Кент оснували около 80 товариств для боротьби проти щурів. Те саме почали робити і по інших провінціях. Члени тих товариств вельми воєвничі, а на свої зборі під голим небом приводять псів, щоби ловили мишей. Приходять із батогами і рушницями. В 1919 р. взивав один декрет земельних власників, щоби нищили миші отруєю, пастками й вогнем. Міністерство війни й плавби співпрацює в цій боротьбі з місцевими властями. Обчислюють, що число населення Анґлії рівнається числу мишей і щурів. Кожде з цих сотворінь коштує річно один фунт стерлінґів. Отже згідно з цим населення около 50 міліонів фунтів стерлінґів річно! Крім цього миші і щурі найбільше поширюють і розносять пошестні недуги.

ДОПИСІ

САН ФРАНЦИСКО, КАЛ.

Із поголосок.

Після гостювання Укр. Нац. Хору в Сан Франціско між публикою завелись деякі анеґдоти, спомини і поголоски. Ось їдемо трамваєм на Бійч (сьогодня неділя) слухаю, якесь знакоме гомоніння передається із сусідної лавки, де сидів невеличкий гурток людей.

„29-го лютого буде ґрати Падеревський в Сан Франциско", каже оден.

„О ес, детс райт", але я якось не дуже захоплений сим. От, як був Кошиць з хором 14-го січня, то се щось иньше; зараз би пішов на концерт хоть би вже три рази на нім. Варто було послухати; гарно співали наші" — каже другий. „Єс", Український Хор дійсно наробив богато шуму в Сан Франціско", відповів хтось иньший.

„Я люблю фортепяньову музику. Падеревський є „ол райт", він також наробить шуму, „донт ворі".

„Ай донт кір ват ю сей", але хор куда кращий фортепяна. Спів, се-ж жива музика, а диригент хора наче клявішами на фортепяні потискає людськими голосами. Він робить одностійний звук із сто душ; виробляє з ними всякі фокуси. Не раз хор звучить як арфа, другий раз як орган, а часом наче грім бе. Се може лише генїй робити; Кошиць куда більший Падеревського. Думаю се зовсім безсторонно", сказав хтось.

„Вел", Падеревський є славний музик, треба Вам знати. Він колись був оден із найбільших фортепяністів в Польщі".

„Так то так, але Кошиць є звісний в цілім світі і він є більше новітний. Коли український хор співав у Бельгії то по концерті бельгійська королева прийшла і поцілувала Кошиці в руку, так зворушив її. Падеревський вмерби, як би йому таке сталося".

„Падеревський збирає велику авдієнцію: його слухає нераз аж по 10 тисяч людий; а се не аби що".

„А Український Хор слухало й по 35,000 душ в Мексико, то що ви на се? Се був світовий рекорд. Такого ще не було в історії".

„А ви знаєте, що Падеревський був премієром в Польщі?"

„Ну і Кошиць занимав великий пост свого часу. При утворенню Української Народної Республики він був міністром музики, а се більше, як в Польщі премієр; крім сего він є психічно нормальна людина..."

„О, ю ар райт", я про се не думав".

Сопівчук.

БАЙКА ПРО ВУЖА ТА ГОСПОДАРЯ

Коли польський король намавляв Хмельницького вернутися під Польщу, гетьман розказав йому таку байку: У одного чоловіка жив в хаті вуж. Він був ласкавий, нікого не кусав, йому ставили страву і не боронили лазити по хаті. Раз хлопець їв молоко — вуж приліз і став і собі хлептати. Хлопець ударив ложкою вужа, а той зі злости вкусив хлопця. Хлопець крикнув. Прибіг господар і хотів зарубати вужа, але відрубав йому тільки хвіст, а вуж утік. Хлопець же з укушення вмер. З того часу перестало вестися господареви — пішло нещастє за нещастєм. Сказали йому: через те, що він обидив вужа. Тоді господар став миритися з вужем, поставив йому знова молока, але вуж наївся і в нору заховався. „Вже — каже, — не буде між нами давньої приязни: тобі твого сина не забути, а мені мого хвоста. Живім кождий собі сам без злоби, а більш вже нічого не видумаєш".

Так і Поляки — казав Хмельницький — нехай нас оставлять, зречуться всієї України, то ми будемо їх від ворогів заступати. А ще дещо! Коли в Польщі хоч сто панів лишиться, то вони того не попустять. А козаки знов не пристануть на те, що ті пани хочуть.

ЖАРТИ

Між дідами.

— Ти, брате, сліпий зроду, чи як?
— Ні, брате, не бачу я з того часу, як став жебрати.

Правду сказав.

Питає пан Жида: „Гершку, чому Жиди не хочуть бути хліборобами?" — „Прошу пана — каже Гершко — якби Жиди взялися робити коло хліба, то хто тоді був би Жидом?"